Verslag deskundigengroep pluimveeziekten 1/9/2015

Aanwezig: Arjan Stegeman (voorzitter), Mart de Jong, Ron Fouchier, Erik van Geloof, Teun Fabri, Roy Slaterus, Armin Elbers, Ruth Bouwstra , Wim Pelgrim (secretaris)

a. Najaarstrek en intensiteit monitoring wilde vogels

Het afgelopen jaar zijn er tijdens de H5N8-epidemie 3 H5N8 positieve Smienten gevonden in een pool van 6.500 wilde watervogels. Met H5N8-virus besmette vogels zijn maar ongeveer 1 week te detecteren met een PCR test (virusdetectie). De 'pakkans' is daarom bijzonder klein.

Een positieve PCR uitslag van een monster genomen van een wilde watervogel heeft een early warning functie, omdat hiermee wordt aangetoond dat er op het moment van de monstername vogelgriep virus in de wilde watervogelpopulatie circuleerde.

Uit een negatieve PCR uitslag van een monster genomen van een wilde watervogel kan niet worden geconcludeerd dat de situatie veilig is. Om een dergelijke conclusie te kunnen onderbouwen zouden zeer groot aantallen van alle soorten wilde watervogels bemonsterd moeten worden.

Van ongeveer 1000 wilde watervogels is tevens serum onderzocht op het voorkomen van antilichamen tegen H5N8. 17% van de onderzochte Smienten was seropositief. Verder werd 1 Meerkoet en 1 Dwerggans seropositief gevonden. 41% van de onderzochte Knobbelzwanen bleek seropositief. Deze laatste uitslag moet echter nog verder worden geanalyseerd. Er bestaat twijfel over de specificiteit van de test bij zwanen. Dit wordt nader onderzocht.
De serologie zegt wat over de immuunstatus van een populatie van een wilde watervogelsoort. Als er H5N8 antilichamen in het bloed worden aangetoond weet je dat de vogel 'in het verleden' een infectie heeft doorgemaakt en dat deze vogel beschermd is voor infectie met hetzelfde HA subtype. Wanneer dit jaar bijvoorbeeld 90% van de Smienten die in Nederland aankomen seropositief tegen H5N8 wordt gevonden, is de kans klein dat deze vogelsoort een risico is voor de Nederlandse pluimvee sector voor wat betreft dit vogelgriep virus. Het geeft echter geen garantie dat andere wilde watervogel soorten geen risico zijn.

Bij de meeste wilde watervogelsoorten is het onderscheid tussen vogels van 1 jaar oud en oudere vogels te maken. Epidemiologisch is dit onderscheid relevant. Wanneer één jaar oude vogels seropositief gevonden worden voor een bepaald vogelgriepvirus betekent dat de vogels hooguit een jaar geleden besmet zijn met dit virus en het virus dus recent in de broedgebieden heeft gecirculeerd.

1) Is het naar uw mening mogelijk op basis van de resultaten van een (intensievere) monitoring van wilde water vogels gedurende de najaarstrek een inschatting van het risico op vogelgriep te maken voor de pluimveesector, waarop eventuele preventieve maatregelen (zoals een ophokplicht) gebaseerd kan worden?

De resultaten van een intensievere monitoring van wilde watervogels gedurende de najaarstrek met vergelijkbare aantallen als eind 2014 en begin 2015 voorspellen het risico op vogelgriep onvoldoende. De aantallen monsters zijn hiervoor te klein.

2) Zo ja, welke intensiteit zou deze monitoring moeten hebben en op welke watervogelsoorten zou deze monitoring zich moeten richten? Zo nee, welke andere toegevoegde waarde heeft een dergelijke monitoring dan de eerder genoemde?

Alhoewel de huidige stand van de wetenschap een daadwerkelijke inschatting van het risico niet mogelijk maakt, wordt met een intensievere monitoring rondom de vogeltrek wel de vinger aan de pols gehouden. Een dergelijke monitoring zou moeten bestaan uit twee componenten: real time PCR en serologisch onderzoek en zou zich met name moeten richten op de risicosoorten: Smient, Wintertaling en Knobbelzwaan. Bij de monstername van de zwaan zijn alleen jonge dieren zinvol, bij Smient en Taling moeten zowel juveniele als oudere dieren worden bemonsterd waarbij de leeftijdsstatus wordt vastgelegd. Deze monitoring zou uiterlijk begin oktober moeten starten omdat omstreeks die tijd significante aantallen Smienten in Nederland arriveren; de eerste exemplaren komen nu reeds binnen.

Meerkoet en meeuwen kunnen, als standvogels, later in het seizoen dienen als sentinel soorten.

Wanneer meerdere EU lidstaten een dergelijke monitoring inrichten versterkt dit de kracht van dit onderzoek. Het aantal vogels dat bemonsterd wordt neemt hierdoor toe en daarmee de precisie van de resultaten. Ook heeft het delen van informatie tussen lidstaten, die zich op eenzelfde trekroute van een bepaalde vogelsoort bevinden meerwaarde. De Smienten, die hier in oktober arriveren, hebben op de trek hier naar toe verschillende noordoostelijke lidstaten aangedaan.

b. Betekenis epidemiologische situatie VS voor west Europa

3) Het aantal introducties van hoog pathogene H5 vogelgriepvirussen in pluimveebedrijven in de VS gedurende 2014/15 lijkt verhoudingsgewijs veel groter dan in Europa (hoewel geen goede analyse is gedaan). Ondersteunt u deze stelling?

Ja, maar er is nog te weinig informatie over de transmissieketens om een redelijke inschatting van het aantal primaire introducties op pluimveebedrijven te kunnen maken.

4) Kunt u een inschatting maken van de verhouding tussen het aantal uitbraken veroorzaakt door nieuwe introducties (uit wilde watervogels) en het aantal uitbraken veroorzaakt door spreiding tussen pluimveebedrijven?

In de VS zijn veel meer bedrijven besmet met hoogpathogene vogelgriep dan in de EU. Uit openbare informatie is niet goed op te maken welk aandeel het gevolg was van introducties door wilde vogels en welk door verspreiding tussen bedrijven.

Er heeft in de VS (en Canada) een amplificatie van hoogpathogeen vogelgriepvirus plaatsgevonden in de lokaal aanwezige wilde vogelpopulatie. Er is virus gevonden in veel meer vogelsoorten dan in Europa.

In de VS hebben 3 hoogpathogene H5 stammen gecirculeerd: H5N1, H5N2 en H5N8. De eerste twee lijken het product van een reassortment (vermenging van genen) tussen lokale laagpathogene vogelgriepvirussen en uit Azië afkomstige hoogpathogene stammen. Deze aanpassing zou een mogelijke verklaring zijn voor de grotere verspreiding onder wilde vogels in de VS.

5) Welke lessen zijn te leren uit de situatie in de VS, waarmee een dergelijke escalatie in de EU is te voorkomen?

Blijvende aandacht voor biosecurity is erg belangrijk, zowel ter preventie van insleep, maar zeker ook om na insleep versleping te voorkomen.

In theorie is de amplificatie van hoogpathogeen virus in wilde vogels die in de VS heeft plaatsgevonden ook mogelijk in West Europa. Monitoring van wilde vogels kan een dergelijk proces helpen ontdekken.

6) In de VS wordt overwogen om dit najaar preventief vaccinatie in te zetten. Welke vaccins zijn beschikbaar die voldoende werkzaam zijn tegen de recent circulerende hoog pathogene H5 vogelgriepvirussen?

Op dit moment is er geen vaccin bekend dat voldoende werkzaam is tegen hoogpathogene H5 stammen. In het algemeen werken de vaccins heel goed onder laboratoriumcondities, maar vallen de resultaten onder praktijkomstandigheden erg tegen. Te weinig opbouw van titers zou een mogelijke verklaring kunnen zijn voor de tegenvallende bescherming na vaccinatie op praktijkbedrijven.

Er wordt in Indonesië, Vietnam, China , Mexico en Egypte gevaccineerd. Er is onvoldoende informatie om te kunnen beoordelen of de daar gebruikte vaccins wel effectief zijn, maar het overall resultaat van vaccinatie suggereert dat in die landen vooralsnog niet. In o.a. Nederland wordt gewerkt aan betere vaccins (Castellum project).

c. Beoordeling resultaten analyse locatie uitloopbedrijf ten opzichte van water en watervogelrijke gebieden versus risico op insleep vogelgriep

Een analyse van het CVI heeft meer inzicht gegeven in de relatie tussen de locatie van een pluimveebedrijf (afstand open water, afstand watervogelgebieden) en het introductierisico op (LPAI) vogelgriep. De analyse laat zien dat de kans op introductie afneemt met afstand tot water- en of watervogelrijke gebieden. Er is geen interactie tussen afstand en het bedrijfstype (dus de afname van het risico geldt ongeacht het bedrijfstype).

7) Hoe schat u op basis van de resultaten van deze en eerdere analyses de mogelijkheden in om pluimveebedrijven individueel te scoren op LPAI-introductierisico?

Het is belangrijk in een dergelijk analyse aan te geven wat de variatie is in de data die niet door de in het model opgenomen variabelen kan worden verklaard. Dat laatste moet beperkt zijn om zinvol onderscheid te kunnen maken in beleid tussen bedrijven met verschillende risicoprofielen.

8) Geeft een dergelijke score een epidemiologische onderbouwing voor het nemen van specifieke preventie maatregelen?

Deze onderbouwing hangt af van de mate van onzekerheid in deze score (zie onder 7), als het model een groot deel van de variatie in introducties van LPAIv verklaart, weet je dat het gebruik van deze risicofactoren op grond van het risico dat een bedrijf loopt goed te verdedigen is.

Een individuele score kan mogelijk worden gebruikt voor het onderbouwen van een op-maat-gesneden monitoringfrequentie voor individuele pluimveebedrijven of andere gedifferentieerde maatregelen (ophokgebod, hygiëne aanwijzingen etc.).

d. Standstill

In het huidige beleidsdraaiboek AI wordt bij een vondst van HPAI op een pluimveebedrijf in alle gevallen een algehele standstill in heel Nederland voorgeschreven. De reden voor een dergelijke standstill is drieledig: 1) periode van rust om apparaat voor bestrijding en handhaving operationeel te maken, 2) tijd voor tracering en screening om uitbraak epidemiologisch te beoordelen en 3) couperen

van contactverspreiding. De minimum EU maatregelen schrijven geen nationale standstill voor, slechts het instellen van een 3 - en 10-km gebied.

9) Welke informatie kent u, nog niet beschikbaar ten tijde van het opstellen van het draaiboek, die, afhankelijk van de gegeven epidemiologische situatie, aanleiding geeft tot het instellen van minder ingrijpende alternatieven voor een algehele standstill, zoals:
   - standstill beperken tot bepaalde typen bedrijf (bijvoorbeeld alleen bedrijven met vogels of alleen voor commerciële pluimveebedrijven);
   - standstill beperken in plaats (regionale standstill)?

De maatregelen van de standstill hangen mede samen met de maatregelen die na de standstill worden genomen. Deze zouden integraal beoordeeld moeten worden. Er is in deze bijeenkomst onvoldoende tijd om deze beoordeling uit te voeren. Mogelijk zijn aanpassingen van de duur en geografische omvang van de standstill verantwoord door een snellere informatievergaring m.b.t. diagnostiek en epidemiologisch onderzoek anno 2015.

10) Welke andere alternatieven ziet u nog?

Zie antwoord op vraag 9).

11) Indien u momenteel geen epidemiologische informatie kent die een versoepeling van de standstill onderbouwt, welke wetenschappelijke analyse zou u aanraden om na te gaan of een versoepeling al dan niet mogelijk is?

Zie ook antwoord op vraag 9).

Een risico analyse waarin de situatie rond diergezondheid, met name vogelgriep, in de pluimveesector anno 2003 wordt vergeleken met de situatie anno 2015 heeft toegevoegde waarde. Deze analyse zou kwalitatief van aard mogen zijn en de volgende onderwerpen zouden tenminste moeten worden meegenomen: structuur pluimveesector, early warning, diagnostiek, biosecurity in de pluimveeketen en de professionaliteit van de pluimveehouder.